

ОСУЧАСНЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА» В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

Гузенко О.П.,

к. е. н., доцент,

доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки

Донецький державний університет внутрішніх справ

На даний час Україна знаходиться в складних умовах, які спровоковано воєнною агресією російської федерації. Таке явище вказує на необхідність приділення підвищеної уваги до національної безпеки країни та методів її захисту. Доведено, національна безпека спрямована на захист інтересів не лише однієї особи, а й усього суспільства та держави від різного роду загроз зовнішнього та внутрішнього характеру. Спеціалісти з національної безпеки наголошують на тому, що важливим є не лише усунення різного плану загрози, а й вміння прогнозувати можливі дії окремих людей, угруповань, організації чи країн, які можуть нанести шкоду для життя та здоров'я громадян своєї країни.

Враховуючи воєнні дії в Україні, стає зрозумілим, що питання національної безпеки є одними з найважливіших питань, щодо яких держава та її владні інститути реалізують свою компетенцію, рамки якої будуть залежати від нормативно-правового визначення дефініції «національна безпека», її складників і доктринального формування понятійно-категорійного апарату цього інституту.

У вітчизняній науці й досі не сформульовано загальноприйнятого визначення поняття національної безпеки, не вироблено єдиного підходу до визначення її понятійно-категорійного апарату, що зумовлює необхідність дослідження цього питання, особливо в умовах реальних воєнних дій. З цього приводу Л.О. Казакова [1] пропонує розуміти національну безпеку України «...як діяльність держави щодо забезпечення захисту прав і свобод людини та громадянина в межах національної території та на міжнародному рівні».

В свою чергу, В.О.Антонов [2] стверджує, що національну безпеку України доцільно розглядається як «...загальнонаціональну, що являє собою стан захищеності життєво важливих інтересів людини та громадянина, суспільства й держави, за якого забезпечується сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання реальним і потенційним загрозам і нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам Української держави».

І.І. Швед [3] характеризує національну безпеку як «...закріплене в нормах національного законодавства стабільне правове становище населення тієї чи іншої держави, що полягає в його здатності задовольняти потреби, необхідні для існування та розвитку, з мінімальним ризиком для базових конституційних цінностей, що гарантується наявністю реального механізму захисту їхніх прав і законних інтересів осіб органами державної влади від потенційно можливих і реально наявних внутрішніх і зовнішніх небезпек, які можуть завдати шкоди їхнім життєво важливим інтересам».

На думку О.В. Лемака [4], національну безпеку варто розглядати як «...безпеку всіх і кожної особи, які проживають на території України». Разом з тим, О.П. Дзьобаня [5] вважає, що національна безпека представляє собою «...здатність країни своєчасно виявляти, запобігати і нейтралізувати реальні та потенційні загрози національним інтересам».

Законодавець [6] пропонує вважати національною безпекою «...захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз».

На наш погляд, в умовах воєнних дій в Україні понятійну категорію «національна безпека» слід розуміти як здатність усіх керуючих ланок країни адаптувати комплекс заходів націлених на своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізування реальних та потенційних загроз національним інтересам, котрі забезпечують державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян,

особливо в умовах воєнних дій. Таке розширене тлумачення даної категорії надасть можливість більш предметно підійти до вирішення даної проблеми.

На підставі викладеного вище, можна зробити висновок, що у досить складній, воєнній та економічній ситуації Україна, виходячи із власних національних інтересів, потребує ефективного державного управління щодо забезпечення національної безпеки, значних зусиль і постійної уваги з боку керівників усіх рівнів, державних службовців, науковців, кожного громадянина. Саме здатність держави і суспільства своєчасно розпізнавати передумови сучасних викликів, що загрожують національній безпеці держави, та вміння ефективно боротися з ними стають одним із ключових завдань забезпечення безпеки в умовах воєнного стану в країні. До життєво важливих інтересів держави, в умовах воєнних дій, доцільно віднести: забезпечення ефективного захисту населення та критично важливих об'єктів на території Української держави та її суб'єктів за надзвичайних ситуацій під час війни; забезпечення захисту та виживання населення у воєнний час, збереження об'єктів, істотно необхідних для стійкого функціонування економіки та виживання населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Казакова Л.О. Національна безпека держави: понятійно-категорійний апарат . Регіональні студії, 2021 № 24. С.128–132
2. Антонов В.О. Конституційно-правові засади національної безпеки України : монографія / наук. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ : ТАЛКОМ, 2017. 576 с.
3. Швед І.І. Місце органів прокуратури в механізмі забезпечення конституційної безпеки держави : дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2018. 205 с.
4. Лемак О.В. Українська нація і національна безпека: аспекти співвідношення. Науковий вісник УжНУ. Серія «Право». 2014. Випуск 27. Том 3. С. 40–44.

5. Національна безпека: світоглядні та теоретико-методологічні засади: монографія /за заг. ред. О.П. Дзьобаня. Харків : Право, 2021. 232 с.

6. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469–VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>